

Jakość życia na obszarach wiejskich i miejskich

dr Piotr Łysoń
Dyr. Dep. Badań Społecznych i
Warunków Życia GUS
Warszawa 31 marca 2015 r.

Uwagi wstępne

- 93% obszaru na wsi
- 2/5 ludności na wsi
- Różnorodność miast i wsi:

Np.:

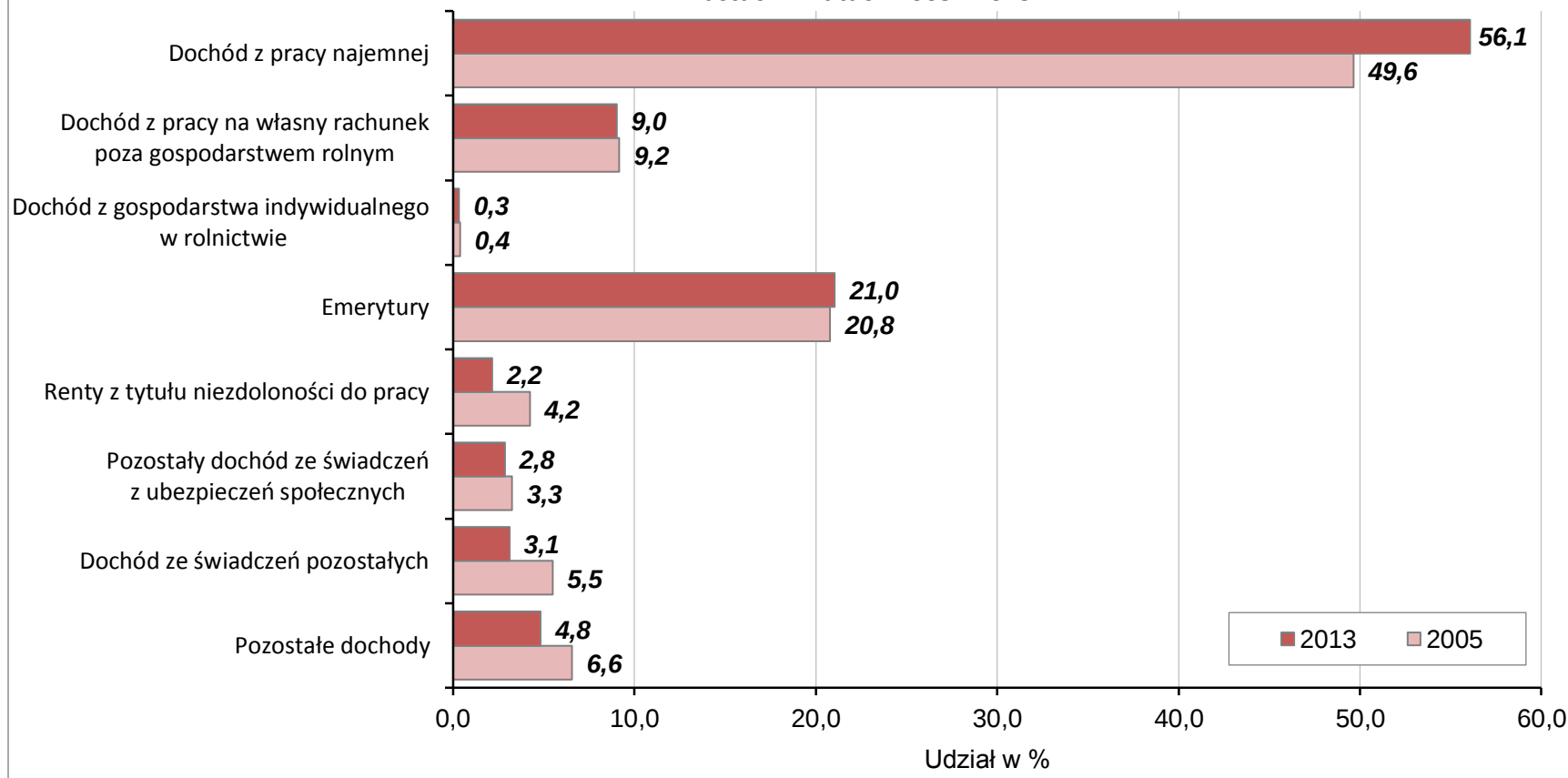
miasta: Warszawa i Dukla,

gm. wiejskie: Raszyn i Lutowiska

Struktura dochodów w miastach 2005/2013

(na podstawie Budżetów gospodarstw domowych)

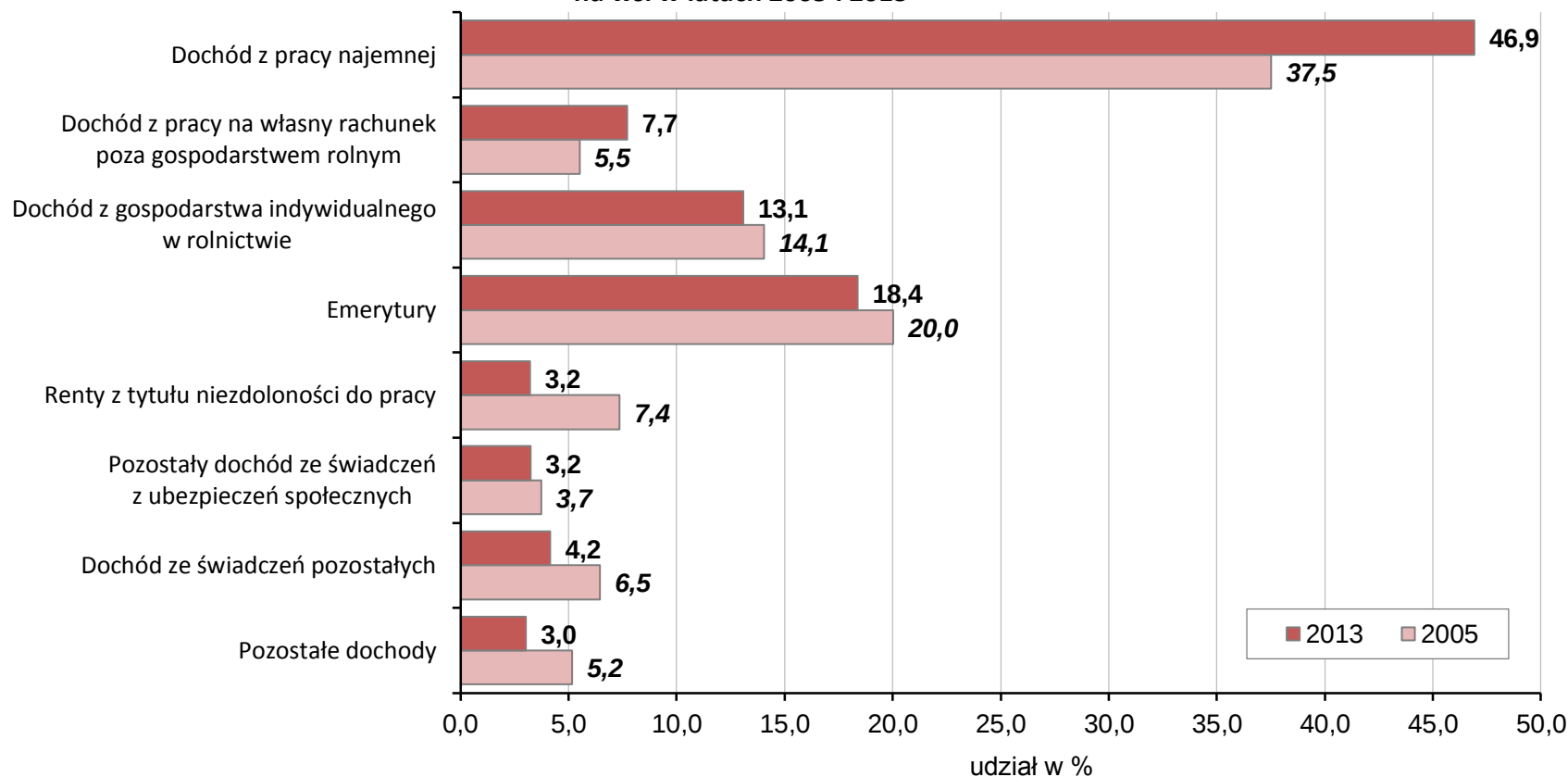
Wykres 1: Struktura przeciętnego miesięcznego dochodu rozporządzalnego na 1 osobę w miastach w latach 2005 i 2013

Struktura dochodów na wsi 2005/2013

(na podstawie Budżetów gospodarstw domowych)

Wykres 2. Struktura przeciętnego miesięcznego dochodu rozporządzalnego na 1 osobę na wsi w latach 2005 i 2013

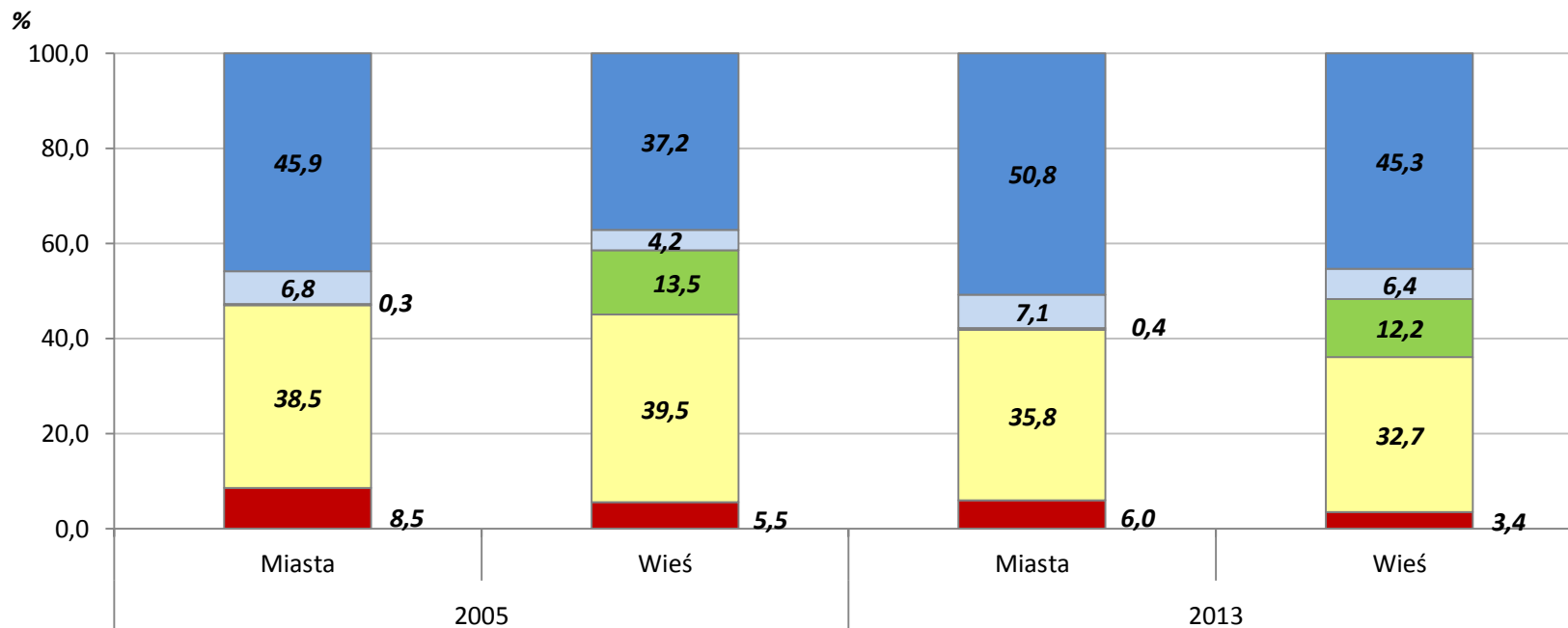
Struktura gospodarstw domowych 2005/2013

(na podstawie Budżetów gospodarstw domowych)

Wykres 3: Struktura gospodarstw domowych na wsi i w miastach według grup społeczno-ekonomicznych w latach 2005 i 2013

Gospodarstwa domowe:

■ pracowników ■ pracujących na własny rachunek poza rolnictwem ■ rolników ■ emerytów i rencistów ■ utrzymujących się z niezarobkowych źródeł

Wskaźniki dochodów i wydatków

(na podstawie Budżetów gospodarstw domowych)

	Miasto 2005	Wieś 2005	Miasto 2013	Wieś 2013
Wskaźnik dochodów (Polska=100)	113,8	77,9	111,8	81,6
Wskaźnik wydatków (Polska=100)	112,7	79,6	111,4	82,2
Wskaźnik zagrożenia ubóstwem skrajnym (%)	8,2%	18,7%	4,6%	11,6%
Odsetek wydatków na żywność (%)	25,7%	33,6%	23,3%	28,3%
Odsetek wydatków na utrzymanie mieszkania i nośniki energii (%)	20,4%	17,9%	21,2%	19,9%
Odsetek wydatków na transport (%)	8,7%	9,1%	9,3%	10,8%
Odsetek wydatków na rekreację i kulturę (%)	7,7%	7,0%	4,9%	5,6%

Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 gospodarstwo domowe

(na podstawie Budżetów gospodarstw domowych)

	2005	2013
Miasto	58 m ²	63 m ²
Wieś	80 m ²	98 m ²
Różnica (W-M)	22 m ²	35 m ²

Konwergencja wyposażenia gospodarstw domowych – instalacje

(dane GUS z Badania budżetów gospodarstw domowych)

	Różnica miasto – wieś w 2005 r. (p.proc.)	Różnica miasto – wieś w 2013 r. (p.proc.)	Odsetek gosp. dom. na wsi 2013 (%)
Ustęp spłukiwany	14,3	4,9	93,0
Ciepła woda bieżąca	14,2	5,1	91,8
Łazienka	11,4	4,4	92,8
Centralne ogrzewanie	11,0	3,9	81,4
Wodociąg	5,8	1,3	98,5

Konwergencja wyposażenia gospodarstw domowych – sprzęt

(dane GUS z Badania budżetów gospodarstw domowych)

	Różnica miasto – wieś w 2005 r. (p.proc.)	Różnica miasto – wieś w 2013 r. (p.proc.)	Odsetek gosp. dom. na wsi (%)
Komputer osobisty	14,7	7,0	66,8
Komputer z dostępem do Internetu	17,5	9,1	62,7
Telefon stacjonarny	8,8	-4,8	47,8
Telefon komórkowy	9,1	3,2	91,3
Samochód osobowy	-11,1	-14,4	70,9

Stan zdrowia (na podstawie EU-SILC)

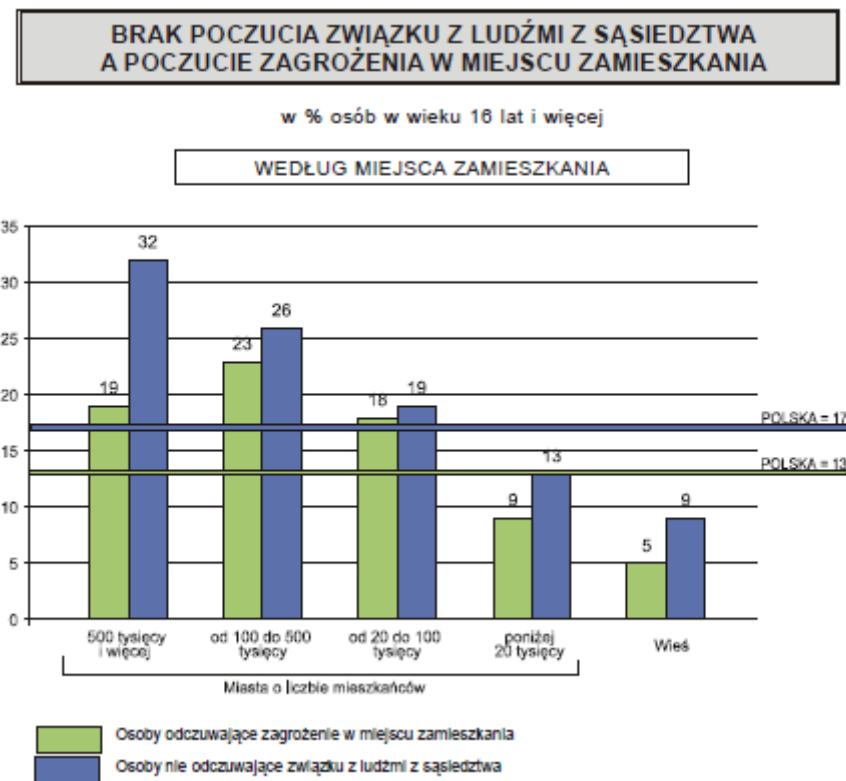
	2007	2013
Wskaźnik dobrej samooceny stanu zdrowia (%)		
Miasto	57,9%	59,0%
Wieś	55,4%	57,6%
Wskaźnik złej samooceny stanu zdrowia (%)		
Miasto	15,7%	14,2%
Wieś	18,4%	14,3%

Edukacja

Wykształcenie wyższe (%)	NSP 2002	NSP 2011
Miasto	13%	21%
Wieś	4%	10%
Odsetek 3-4-latków w wych. przedszkolnym	2005 z badań GUS	2013 z SIO
Miasto	35,5%	45,0%
Wieś	17,4%	35,9%

Więzi sąsiedzkie i poczucie bezpieczeństwa

(na podstawie Badania spójności społecznej GUS 2011)

Badanie spójności społecznej GUS 2011:

Tabl. 6.2.

ELEMENTY KAPITAŁU LUDZKIEGO

w % osób w wieku 16 lat i więcej

WEDŁUG KLAS MIEJSCOWOŚCI

	OGÓŁEM	MIASTA					WIEŚ
		razem	500 tys. i więcej mieszk.	od 100 do 500 tys. mieszk.	od 20 do 100 tys. mieszk.	poniżej 20 tys. mieszk.	
Ogólna ocena stanu zdrowia							
Bardzo dobra i dobra	55	56	59	56	54	57	54
Ani dobra, ani zła	32	31	29	32	33	30	32
Bardzo zła i zła	13	13	12	12	13	13	14
Posługiwanie się komputerem							
Tak	67	72	80	74	69	66	58
w tym tak, często	53	60	70	63	56	53	42
Korzystanie z Internetu							
Tak	62	67	75	70	64	62	53
Wskaźnik umiejętności indywidualnych							
Bardzo niski lub brak	30	27	21	26	31	30	34
Niski	12	10	6	9	11	14	15
Średni	25	24	20	24	25	25	27
Wysoki	24	27	32	29	25	23	18
Bardzo wysoki	9	12	21	12	8	8	6

Badanie spójności społecznej GUS 2011:

ZADOWOLENIE Z RÓŻNYCH ASPEKTÓW ŻYCIA (osoby bardzo zadowolone lub zadowolone)

w % osób w wieku 16 lat i więcej

WEDŁUG KLAS MIEJSCOWOŚCI

	OGÓŁEM	MIASTA					WIEŚ
		razem	500 tys. i więcej mieszk.	od 100 do 500 tys. mieszk.	od 20 do 100 tys. mieszk.	poniżej 20 tys. mieszk.	
Sytuacja zawodowa*	60	63	65	62	62	63	57
Wykształcenie (poziom, kierunek)	54	57	61	58	57	53	49
Sytuacja rodzinna	75	75	77	75	75	73	74
Relacje z innymi ludźmi	85	85	85	84	85	85	85
Sytuacja finansowa (w tym dochody)	34	36	39	38	34	33	31
Materiałne warunki życia (poza dochodami)	54	55	59	56	54	53	53
Ilość czasu wolnego	62	61	55	61	62	67	62
Sposób spędzania wolnego czasu	60	62	60	62	63	64	57
Zdrowie	58	58	59	58	58	59	58
ZADOWOLENIE Z ŻYCIA OGÓLNIIE RZECZ BIORĄC	74	74	77	75	72	74	74

a Dotyczy osób pracujących.

Podsumowanie

- W ostatnich latach występuje zjawisko konwergencji materialnych warunków życia w miastach i na wsi, pomimo istniejących nadal istotnych różnic na niekorzyść wsi w poziomie uzyskiwanych dochodów i odsetku osób zagrożonych ubóstwem skrajnym.
- Zmniejszanie różnic w strukturze dochodów i grup społeczno-ekonomicznych pomiędzy miastem a wsią oznacza coraz większą wagę dochodów z pracy poza rolnictwem dla materialnych warunków życia na wsi. W tym kontekście jeszcze większego znaczenia nabierają: tworzenie miejsc pracy na lokalnym rynku pracy oraz dostępność komunikacyjna obszarów wiejskich (fizyczna i wirtualna) umożliwiającą w szerszym zakresie wahadłową mobilność przestrzenną w związku z pracą i korzystaniem z usług.
- Wieś charakteryzuje się istotnie lepszymi warunkami życia pod względem poczucia bezpieczeństwa i więzi sąsiedzkich, co w powiązaniu z walorami przyrodniczymi i krajobrazowymi oraz istotnie większą powierzchnią mieszkań jest istotnym atutem.
- Zmniejsza się także różnica w wartości wskaźników dotyczących zdrowia i edukacji pomiędzy miastem a wsią choć nadal pozostają istotne różnice na niekorzyść wsi w poziomie wykształcenia i umiejętności.
- Pomimo niższych dochodów, większej skali ubóstwa, słabszej dostępności komunikacyjnej i miejsc pracy, niższego poziomu wykształcenia, wskaźnik zadowolenia z życia ogólnie rzecz biorąc na wsi i miastach osiągnął w badaniu spójności społecznej 2011 tę samą wartość: 74%.